

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice 22 grudnia 2011 r.

**Pan
Adam Rams
Prezydent
Miasta Knurów**

LKA-4101-21-08/2011/P/11/134

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Miasta Knurów² w zakresie utrzymania czystości i porządku w miejscach publicznych w latach 2009–2011 (do 30 czerwca).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 28 listopada 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezydentowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację zadań w zakresie objętym kontrolą.

Powyzszą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

1. NIK ocenia pozytywnie tworzenie przez Gminę warunków do wykonywania prac związanych z utrzymaniem porządku i czystości na jej terenie.

Zadania dotyczące utrzymania czystości i porządku prawidłowo ujęto w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu³ oraz w zakresach czynności, uprawnień i odpowiedzialności pracowników Wydziału Gospodarki Komunalnej, Restrukturyzacji i Ochrony

---

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”.

² (zwanym dalej „Urzędem”).

³ Zarządzenia Prezydenta Miasta Knurów w sprawie zmian do Regulaminu Organizacyjnego: nr 0151/96/2004 z 10.05.2004 r. i nr OR-0151/10/2007 z 24.01.2007 r.

Środowiska⁴. Pracownicy tego Wydziału byli przygotowani zawodowo do realizacji powierzonych zadań, tj. mieli ukończone kierunkowe studia wyższe oraz kursy i szkolenia obejmujące zagadnienia czystości, porządku, w tym bezpieczeństwa na placach zabaw.

NIK zwraca uwagę na nieprowadzenie w latach 2009-2011 (do 30 czerwca) kontroli wewnętrznej i audytu realizacji przez komórki i pracowników Urzędu zadań dotyczących utrzymania czystości i porządku. Mając m.in. na uwadze stwierdzone nieprawidłowości, braku takiej kontroli nie usprawiedliwia podniesiony w wyjaśnieniach Pana Prezydenta, szeroki zakres działania Urzędu i ujmowanie w planach kontroli obszarów obarczonych wyższym ryzykiem zaistnienia nieprawidłowości.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵, Rada Miasta 6 lipca 2006 r. uchwaliła „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Knurów”⁶ oraz 16 czerwca 2010 r. jego zmiany, po uzyskaniu opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego⁷. Regulamin ten, stanowiący prawo miejscowe, zawierał przepisy szczegółowe wymagane art. 4 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości, z tym że Wojewoda Śląski w rozstrzygnięciu nadzorczym z 28 lipca 2010 r.⁸ stwierdził nieważność szeregu z tych przepisów, których nie obejmowało upoważnienie zawarte w art. 4 tej ustawy, a w szczególności obowiązków w zakresie: usuwania z budynków i urządzeń infrastruktury technicznej sopli i nawisów śniegu, uprzątnięcia i pozbycia się błota, śniegu, lodu z terenu przystanków komunikacyjnych, jezdni i chodników, czyszczenia kół pojazdów przed ich wyjazdem z placu budowy na drogi oraz usuwania z dróg zanieczyszczeń powstałych w związku z budową, wymiany piasku w piaskownicach, zawarcia umów dotyczących odbioru odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych, przechowywania przez okres jednego roku dokumentów potwierdzających wykonanie tych usług, gromadzenia odpadów selektywnych przez przedsiębiorców wykonujących prace pielęgnacyjne na terenach zielonych. Treść Regulaminu zamieszczono w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Urzędu oraz opublikowano w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego wraz z rozstrzygnięciem nadzorczym Wojewody Śląskiego.

Postanowienia Regulaminu były zgodne z zapisami zaktualizowanego gminnego planu gospodarki odpadami⁹.

---

⁴ Zwanego dalej „Wydziałem”.

⁵ Dz. U. z 2005 r. nr 236, poz. 2008 ze zm., zwanej dalej „ustawą o utrzymaniu czystości”.

⁶ Zwanego dalej „Regulaminem”.

⁷ Zwanego dalej „PPIS”.

⁸ Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Śląskiego z 28 lipca 2010 r., znak NP/II/0911/247/10.

⁹ Wprowadzonego uchwałą Rady Miasta Knurów nr XIII/184/2007 z 19 września 2007 r.

2. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację wybranych obowiązków z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi.

W Urzędzie prowadzono na bieżąco ewidencję umów zawieranych przez właścicieli nieruchomości z przedsiębiorcami prowadzącymi odbiór odpadów komunalnych, zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości.

Kontrolowano właścicieli nieruchomości w przedmiocie posiadania przez nich umów na odbiór odpadów komunalnych, w wyniku czego m.in. zwiększono o 108 ilość właścicieli posiadających takie umowy z 1 796 w 2010 r. do 1 904 w 2011 r. i tym samym zmniejszenie szacowanej ilości właścicieli nieposiadających tych umów o tę wielkość (z 622 w 2010 r. do 514 w 2011 r.).

NIK jako nierzetelne ocenia szacunkowe ustalanie przez Urząd na ok. ¼ ilości właścicieli i administratorów nieruchomości bez takich umów, pomimo prowadzonych kontroli. Szacunkowe określenie ww. wielkości wynikało z braku w Urzędzie rzetelnych danych dotyczących ilości właścicieli nieruchomości, którzy powinni posiadać umowy na odbiór odpadów, podczas gdy w sposób ciągły Straż Miejska te dane weryfikowała.

Urząd udostępnił na stronie internetowej informacje o podmiotach zbierających na terenie gminy zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych, zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 6a ustawy o utrzymaniu czystości. Urząd organizował również zbiórki odpadów niebezpiecznych w tzw. mobilnych punktach zbioru odpadów, a informacje o akcji zbierania odpadów niebezpiecznych i elektrośmieci ogłaszał w lokalnej prasie, na plakatach i na stronie internetowej Urzędu. Informowano również mieszkańców o obowiązku bezpłatnego odbioru zużytego sprzętu przez punkty sprzedające sprzęt nowy.

Prowadzono, wymagana art. 7 ust. 6 b ustawy o utrzymaniu czystości, ewidencję udzielonych i cofniętych przedsiębiorcom zezwoleń na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, według której w okresie objętym kontrolą z 7 do 12 wzrosła ilość przedsiębiorców posiadających zezwolenia Prezydenta na odbiór odpadów komunalnych. Ustalono, że przedsiębiorcy zajmujący się odbiorem odpadów komunalnych z terenu miasta posiadali ważne zezwolenia na taki odbiór.

NIK zwraca uwagę, że w latach 2009-2011 (do 30 czerwca) Prezydent Miasta nie korzystał z ustalonego w art. 8 b ust. 1 i ust. 5 ustawy o utrzymaniu czystości, uprawnienia do kontroli zgodności działalności gospodarczej przedsiębiorców z warunkami udzielonych im zezwoleń, gdyż w opinii Pana Prezydenta sprawozdawczość składana przez przedsiębiorców nie budziła zastrzeżeń. Ponadto w okresie tym pogorszyły

się wyniki gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy. Ilość odbieranych odpadów zmalała o 6,5% (z 13 638 Mg w 2009 r. do 12 758 Mg w 2010 r.), a odbieranych selektywnie o 7,7% (z 729 Mg do 673 Mg), w tym ulegających biodegradacji o 1,5% (z 267 Mg do 263 Mg). Wskutek powyższego w 2010 r. nastąpiło pogorszenie części wskaźników charakteryzujących stan gospodarki odpadami komunalnymi w gminie, ponieważ odebrane w tym roku odpady komunalne stanowiły 85,4% ilości odpadów wytworzonych (zakładanej w PGO), a udział odpadów odbieranych selektywnie w ogólnej ilości odebranych odpadów wynosił 5,3% (w PGO zakładano 8,9%). Z kolei udział odpadów komunalnych deponowanych na składowisku wynosił 83,7% wobec 64,2% zakładanych w PGO.

Jednocześnie stwierdzono wzrost liczby dzikich wysypisk odpadów, których według Urzędu zarejestrowano i zlikwidowano 23 w latach 2009-2011 (do 30 czerwca) (z tego 4 w 2009 r., 10 w 2010 r. i 9 w I p. 2011 r.) Z wysypisk tych, ponosząc 18,9 tys. zł wydatków, zebrano łącznie 13,4 Mg odpadów, z czego aż 8,1 Mg w samym tylko pierwszym półroczu 2011 r.

3. NIK ocenia pozytywnie realizację zadań w zakresie zapobiegania zanieczyszczeniu miejsc publicznych oraz zbierania z tych miejsc odpadów.

Wyniki przeprowadzonych oględzin losowo wybranych 4 ulic, 2 traktów spacerowych i zieleńców oraz 6 placów zabaw wykazały prawidłowe utrzymanie czystości ulic, chodników, placów, ścieżek spacerowych, zieleńców (kosze na śmieci nieprzepełnione, chodniki i alejki czyste, na placach zabaw dla dzieci nie stwierdzono zanieczyszczeń, a urządzenia znajdujące się na tych placach w dobrym stanie technicznym).

NIK zwraca jednak uwagę na brak koszy na śmieci wzdłuż 3 z 4 ulic poddanych oględzinom (ulice: Kosmonautów, 26 Stycznia, Jęczmienna). Na ulicach tych kosze znajdowały się wyłącznie na przystankach komunikacji miejskiej.

Jak wyjaśniała Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej, liczbę koszy na śmieci w poszczególnych miejscach dostosowywano do sposobu zagospodarowania terenu, sygnałów Straży Miejskiej, zgłoszeń mieszkańców (dotyczących miejsc, w których pojawiały się zanieczyszczenia odpadami opakowaniowymi). Kosze na śmieci (stała liczba w okresie objętym kontrolą: 302 na terenie Knurowa, w tym 20 na psie odchody) zlokalizowano w miejscach najbardziej uczęszczanych, jak skwery, trakty komunikacyjne (co ok. 15–20 m), a także na ulicach, szczególnie przy przystankach komunikacji publicznej.

W celu utrzymania czystości i porządku w miejscach publicznych, zawierano z wykonawcami corocznie umowy, których zakres obejmował m.in.: utrzymanie czystości i porządku, zakup, wymianę i zabudowę koszy na śmieci, usuwanie zanieczyszczeń z chodników i alejek, likwidację dzikich wysypisk śmieci, usuwanie martwych zwierząt z terenów publicznych, utrzymanie czystości i porządku na przystankach komunikacji publicznej. Wyboru wykonawców usług dokonywano zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁰. W zawieranych umowach częstotliwość usuwania odpadów z terenów przeznaczonych do użytku publicznego ustalano zgodnie z postanowieniami obowiązującego Regulaminu. Prawidłowo zabezpieczono też interesy gminy poprzez ujęcie w treści umów postanowień dotyczących kar dla wykonawców za niewywiązywanie się z zawartych zobowiązań. Odbioru realizowanych usług dokonywano, sporządzając stosowne protokoły odbioru.

Prowadzono edukację lokalnej społeczności w celu zapewnienia porządku i czystości w miejscach publicznych oraz przeciwdziałania zanieczyszczeniu tych miejsc, a w szczególności: pracownicy Urzędu przeprowadzali pogadanki w szkołach na tematy dotyczące czystości i porządku w Knurowie, w tym segregowanego zbioru odpadów, wydawano ulotki, broszury i wydawnictwa (w tym książeczki i kolorowanki adresowane do najmłodszych mieszkańców gminy) o tematyce ekologicznej, w tym dotyczące segregacji odpadów, ulotki o obowiązku sprzątania zanieczyszczeń pozostawianych przez psy.

4. NIK ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych uchybień, realizację zadań w zakresie dotyczącym zapewnienia bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych ze strony osób utrzymujących domowe zwierzęta.

Stwierdzono, że postanowienia Regulaminu prawidłowo określały obowiązki właścicieli zwierząt domowych w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych, nakładając m.in. wymogi: utrzymywania zwierząt na uwięzi podczas wyprowadzania poza miejsce zamieszkania, zakładania kagańców psom ras uznanych za agresywne i natychmiastowego usuwania przez właścicieli zanieczyszczeń pozostawionych przez te zwierzęta. Wypełnianie tych obowiązków nadzorowała Straż Miejska, która w okresie objętym kontrolą udzieliła 64 pouczeń, nałożyła 17 mandatów na kwotę 2,4 tys. zł oraz skierowała do sądów 9 spraw o wykroczenie.

NIK ocenia pozytywnie podejmowanie działań edukacyjnych lokalnej społeczności w celu zapewnienia bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych ze strony osób

---

¹⁰ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm., wcześniej Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.

utrzymujących domowe zwierzęta (wydano dwie ulotki informujące mieszkańców gminy o obowiązkach właścicieli zwierząt domowych, zakupiono ok. 12 tys. jednorazowych pojemników na psie odchody, ustawiono 20 koszy na psie odchody).

Przeprowadzone w latach 2009–2010 przez PPIS kontrole stanu sanitarnego 8 piaskownic nie wykazały nieprawidłowości.

Również oględziny, przeprowadzone w trakcie kontroli NIK, wybranych losowo 6 placów zabaw (spośród 12 istniejących) nie wykazały nieprawidłowości w zakresie utrzymania na ich terenie i w ich otoczeniu czystości i porządku lub występowania zagrożeń dla ich użytkowników. Przy placach umieszczono tablice informujące o zakazie wprowadzania na ich teren zwierząt domowych, zgodnie z podpisanymi umowami wykonawcy odpowiedzialni za utrzymanie porządku i czystości na tych terenach dwa razy w roku wymieniali piasek w piaskownicach, nie stwierdzono odchodów zwierząt na placach zabaw i w ich otoczeniu.

Jednak piaskownice zlokalizowane na placach zabaw poddanych oględzinom nie były wyposażone w urządzenia umożliwiające zasłanianie ich powierzchni na noc lub w okresie zimowym.

5. NIK ocenia negatywnie wykonywanie obowiązków dotyczących utrzymania i eksploatacji szaletów publicznych na terenie gminy.

Gmina w okresie objętym kontrolą nie zapewniła budowy, utrzymania i eksploatacji publicznych szaletów na jej terenie, co stanowiło naruszenie art. 3 ust. 2 pkt 2 lit.d ustawy o utrzymaniu czystości. Jedyna istniejąca w Knurowie toaleta publiczna (przy ul. Szpitalnej 19) była w tym okresie nieczynna – jak wyjaśnił Pan Prezydent - z uwagi na małe zainteresowanie. Urząd nie zawierał też, z podmiotami posiadającymi toalety w swoich nieruchomościach, umów na ich udostępnienie, jako toalet publicznych. Zdaniem NIK, wskazanych przez Pana Prezydenta w wyjaśnieniach toalet, zlokalizowanych w obiektach instytucji użyteczności publicznej i na cmentarzach (nawet czynnych do późnych godzin wieczornych), nie można uważać za szalety publiczne, tym bardziej, że w miejscach publicznych poddanych oględzinom (ulicach, traktach spacerowych, placach zabaw) w toku kontroli nie było informacji o najbliższych ogólnie dostępnych toaletach.

Stwierdzono również, że w dokumentach planistycznych nie ujmowano budowy szaletów stałych lub wynajmowania toalet przenośnych. Przykładowo, w „Strategii Rozwoju Gminy Miasta Knurów” nie ujęto budowy nowego lub uruchomienia dotychczas istniejącego szaletu ogólnodostępnego. W ocenie NIK, podnoszony w wyjaśnieniach Pana

Prezydenta, zarówno brak sygnałów o niewystarczającej ilości toalet, jak i fakt nieprowadzenia przez Straż Miejską postępowań o wykroczenia wobec osób, które ułatwiały potrzeby fizjologiczne w sytuacjach, w których nie mogły skorzystać z toalety, nie mogą stanowić usprawiedliwienia dla bezczynności organów gminy w ww. zakresie.

6. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, wykonywanie obowiązków dotyczących przeprowadzania deratyzacji.

W Regulaminie ustalono obowiązek przeprowadzania powszechnej deratyzacji na obszarze całej gminy, ze wskazaniem terminów jej przeprowadzania. Urząd dwukrotnie w ciągu roku zamieszczał w prasie lokalnej i na stronie internetowej informacje o tych terminach, a do przedsiębiorców zarządzających infrastrukturą miejską (np. wodociągi, instalacje ciepłownicze) kierował odrębne pisma w tej sprawie. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nieprzeprowadzenia zabiegów odszczurzenia w 3 z 17 miejskich placówek oświatowych (tj. budynkach 3 gimnazjów – nr 2, 3 i 4) oraz w 3 głównych budynkach Urzędu (ul. Ogana 5, ul. Niepodległości 5 i 7), gdyż jak wyjaśniali odpowiednio dyrektorzy tych placówek i Prezydent: nie obserwowano występowania gryzoni w budynkach ww. gimnazjów, a w budynkach Urzędu przeprowadzono gruntowne remonty, które uwzględniły likwidację warunków sprzyjających rozprzestrzenianiu się gryzoni (m. in. osuszono piwnice i założono szczelne okna).

NIK zwraca uwagę, że uchwalony przez Radę Miasta Knurowa Regulamin nie przewiduje odstępiania od przeprowadzania deratyzacji nawet w sytuacji niestwierdzenia gryzoni w obiektach publicznych.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Podjęcie działań w celu zapewnienia budowy, utrzymania i eksploatacji szaleńców publicznych na terenie gminy Knurów.*
- 2. Podjęcie działań w celu egzekwowania postanowień Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Knurów w zakresie deratyzacji przez wszystkie podmioty zobowiązane przepisami tego Regulaminu.*
- 3. Podjęcie działań w celu zidentyfikowania wszystkich właścicieli nieruchomości z terenu Knurowa, którzy nie zawarli umów na odbiór odpadów komunalnych oraz wyegzekwowanie zawarcia przez nich tych umów.*

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezydenta, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.